

**זכרון עולם**  
 איש חי  
 רב פעלים  
 רודף צדקה וחסד  
**ר' משה שניצר**  
 ז"ל  
 ב"ר מנחם מנדל ז"ל  
**תנצב"ה**

# מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

**בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק**  
 כולל דחסידי סוכטשוב  
 כולל "סנה משה"  
 ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל  
 בית מדרש  
 למגידי שיעור "דף היומי"  
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

**זכרון עולם**  
 האשה  
 החשובה ודופת  
 צדקה וחסד  
**מרת**  
**רודה שניצר**  
 ע"ה  
 ב"ר מאיר ז"ל  
**תנצב"ה**

בס"ד, ג' סיון תשע"ד **מסכת ראש השנה כ"ד - ל' ♦ ערלה ב', ח' - ב', י"ד** גליון מס' 784

## השבוע בגליון

- ♦ מדוע מברכים את החודש בעמידה?
- ♦ סדר קידוש החודש
- ♦ תקיעה גדולה ותרועה גדולה - מתי ומדוע
- ♦ תרועה כאות לקבלת התפילות
- ♦ האם ראוי להמנע מלבישת טלית מזהב?

- ♦ שני סייגים לכלל "אין קטיגור נעשה סניגור"
- ♦ טלית מזהבת

- ♦ כהן שהרג, לא יברך ברכת כהנים
- ♦ כתיבת סידור על ספר עבודה זרה מחוק
- ♦ הנשים יכולות להתקשט בזהב ביום הכיפורים
- ♦ תקיעת שופר בשני שופרות כאחד
- ♦ שני קולות משני שופרות וקול אחד משני שופרות

### מדוע מברכים את החודש בעמידה?

בכל שבת שלפני ראש חודש אנו נוהגים לברך את החודש. שבת זו ידועה כ"שבת מברכים".  
**הכרזה על יום ראש חודש:** תוך כדי ברכת החודש מכריז החזן "ראש חודש פלוני יהיה ביום פלוני". בשעת ההכרזה נהגו הכל לעמוד, וגדולי ישראל חקרו וביירו, מדוע זה נהגו מדורי דורות לעמוד בשעה זו. המגן אברהם (או"ח סימן ת"ז ס"ק א'), מביא מנהג זה תוך שהוא מטעים: "דוגמת קידוש החודש שהיה מעומד". כלומר, כשהיה עמנו בתקופת זהרו וחברי הסנהדרין בירושלים היו מקדשים את החודש - היו עומדים, וזכר לכך אנו עומדים בעת ברכת החודש.

**"בער אנכי ולא אדע":** דבריו אלה הפליאו את הגאון רבי עקיבא איגר (בגליון השו"ע שם), אשר הביע את תמיהתו בלשון הבאה: "בער אנכי ולא ידעת, היכן מצינו דקידוש החודש הוא מעומד?". אין מקור לכך שהיו חברי הסנהדרין עומדים בעת קידוש החודש. אדרבה, הוא מוסיף, הן במשנתנו משמע כי חברי הסנהדרין ישבו בשעה שקידשו את החודש, שנאמר במשנה שהיו הסנהדרין **"מושיבים** מחבריהם" ומקדשים את החודש.

תמיהתו של גאון ישראל זכתה ליישובים אחדים.  
 הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת אגרות משה או"ח ח"א סימן קמ"ב) מסביר, כי המגן אברהם אינו מתכוון לחברי הסנהדרין, אלא לעם הרב שעמד בפניהם, כדלהלן.

**סדר קידוש החודש:** סדר קידוש החודש בתקופה שבה בית דין קידשו את החדשים, כך היה: חברי הסנהדרין קיבלו עדות מפי עדים שראו את הירח החדש. לאחר חקירתם וקבלת עדותם, בית הדין פסק כי יש לקבוע היום ראש חודש. פסיקה זו הוכרזה על ידי ראש בית הדין שאמר המילה "מקודש!". מיד היה העם עונה "מקודש! מקודש!"

**קריאת הציבור "מקודש, מקודש", מצווה מן התורה:** בעל אגרות משה מדגיש, כי עניית העם "מקודש! מקודש!" היא מצווה מן התורה, שהרי על כך שיש לענות "מקודש, מקודש" לומדת הגמרא (לעיל כד/א) מפסוקים. כלומר, אמירת בית הדין היא המעכבת, שאם לא נאמרה אין החודש מקודש, אך מצווה מן התורה שיענה העם "מקודש, מקודש" וזכר למצווה זו אנו מזכירים בשבת שלפני ראש חודש את היום שבו יחול ראש חודש במהלך השבוע. איזכור יום ראש חודש, איפוא, אינו זכר לכך שבית דין קיבלו את העדים ואמרו "מקודש", שהרי קביעות החודשים שלנו עומדת וקבועה מבית דינו של הלל, אלא היא זכר לכך שהיו העם אומרים "מקודש, מקודש".

**עמידה בעת קיום מצווה:** ברי, מסיק הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, כי בשעה שאמרו העם "מקודש, מקודש" הם עמדו על רגליהם, שכן, לא זו בלבד שראוי לעמוד בפני בית דין הגדול (ע"ש

### דבר העורך

#### משלוח

הם עמדו מול החבילה ולא ידעו את נפשם.  
**הסיפור** מתחיל שנים רבות לפני כן.  
**שניהם** היו בניו.  
 הוא היה אדם עתיר נכסים ששלח את ידו בכל ענפי המסחר. הצלחתו העיקרית נבעה מן העובדה, שכל חומר גלם שנדרש לרכוש עבור אחד ממפעליו, לא היה רוכשו, אלא מיד היה מקים מפעל לייצור אותו חומר גלם, וכך חסך רבות בעלויות הייצור.  
**הנעליים** שיצאו ממפעל הנעליים שלו, היו כולן פרי בתי החרושת השונים שלו. בחבל ארץ ענק שנרכש על ידו, רעו פרות כרסתניות. חלבן המשובח עובד במחלבה שהקים. בבוא יומן הן נשחטו בבית המטבחיים שהקים, בשרן עובד במפעל הבשר שלו, ושווק ברשת המרכולים שלא פסקה להתפתח. מהעורות, איך לא, ייצרו את הנעליים המשובחות ביותר, ואף השרוכים יוצרו ב...  
**כזה** היה האיש. יוצר ללא הפוגה.  
**ביום** מן הימים הוא החליט לשגר למרחקים את שני בניו האוביו. "טעם כמוס הוא עמדי, ולא אגלהו לכם", השיב לפנייתיהם ולהפצרותיהם. שניהם חפצו עד מאד להשאר במחיצתו כל העת, כדי לזכות באהבתו ובקרבתו. עובדה שאין להמעיס בה ערך, כשאבין נמנה על שועי תבל, אך זה מכבר ידעו, כי מהחלטתו אין להניאו, וכי אם יגרמו לו להרהר בה נוספות, היא עלולה אך להחמיר.  
**נטלו**, איפוא, השניים את מיטלטליהם הרבים, ובלוויית פמליית המשרתים הגדולה שהעתיר עליהם אביהם, יצאו את העיר והרחיקו נדוד לארץ אחרת.  
**לא** שכחם אביהם. כמעט מידי יום ביומו היו מגיעים משלוחים מרחוק, ממעונו של האב. מזון, כסף, בגדים, וכל דבר מה שרק יכולים היו לחשוב כי הם זקוקים לו, היו מקבלים בשפע ובתדירות, ויחיו שניהם בשלווה ובשלום.  
**יהי** היום, והשליח התדפק על דלתם ובאמתחתו חבילה אחת בלבד. מיד בלכתו מיהרו השניים לפתוח את החבילה הבלתי שגרתית ולעיניהם נגלו זוג מכנסיים. זוג אחד בלבד. תוך זמן קצר גילו השניים, כי באחד הכיסים מסתתר ארנק גדוש יהלומים. חיש מהרה פרץ ויכוח נוקב ביניהם, למי

### צעילוי נשמת

הר"ר **יהודה אריה פודהורצר** ז"ל  
 ב"ר ישראל אברהם הי"ד נלב"ע חג השבועות תשס"ד  
**תנצב"ה**  
 הנוצח ע"י ידידינו בני המשפחה שיחי

### צעילוי נשמת

מרת **רחל פריי** ע"ה  
 ב"ר ניסן ז"ל  
 נלב"ע ב' בסיון תשס"ו  
**תנצב"ה**





שמביא סימוכין לכך שבפני כל ב"ד העם עומד), בוודאי עמד העם בהתייצבו למרגלות מנהיגיו גדולי ישראל חברי הסנהדרין. סיבה נוספת יש לכך שעמדו, כי בעת שמקיימים מצווה ראוי לעמוד, כשם שעומדים בעת קיום מצוות לולב וכדומה.

רבי משה מוסיף, כי יתכן שגם חברי הסנהדרין עצמם הצטרפו לעם באמירת "מקודש מקודש" ואף הם קמו על רגליהם מיד אחר שהכריז ראש בית הדין "מקודש" [ראה טעם נוסף בישרון ב', קונטרס ואלה יעמדו, עמוד קס"ח, בשם בעל האדר"ת].

דף כו/ב שופר מאריך וחוצרות מקצרות

### תקיעה גדולה ותרועה גדולה - מתי ומדוע

מנהג רווח בקהילות אשכנז, להאריך בתקיעה האחרונה מסדר התקיעות, הלא היא "תקיעה גדולה". בני עדות המזרח נוהגים לתקוע תרועה ארוכה בסוף התפילה. על מקור שני המנהגים וטעמיהם - בשורות הבאות.

מנהג הספרדים להוסיף בסוף התפילה **תרועה** ארוכה. כך מפורש בטור ובשולחן ערוך (או"ח סימן תקצ"ו) בשם רב עמרם גאון: "לאחר התפילה מריעים תרועה גדולה בלא תקיעה, כדי לערבב את השטן". הט"ז (ס"ק א') מסביר, כי בלבול השטן עם סיום התפילה נדרש, מפני שהולכים לאכול ולשתות, ויקטר עלינו שכביכול איננו יראים מן הדין והמשפט.

לדעת רב האי גאון אין זה "מנהג ישראל" שהתקבל כמנהג קבוע שחובה לעשותו, אלא הנהגה זו מוגדרת כ"הנהגת יחידים", לאמר, היו יחידים שנהגו כן לאור דברי רב יצחק בגמרתנו להלן (ל/א), שסיפר כי את סיום תפילתו של שליח הציבור ביבנה לא הצליחו לשמוע, מפני שכל הציבור תקע בשופרות (טור שם, על פי הב"ה, ועיין בפירוש רבינו חננאל בגמרא שם).

**תרועה כאות לקבלת התפילות:** מעניין לציין, כי הביטוי תרועה גדולה מופיע בספר יהושע (ו/א), בו נאמר כי לאחר כיבוש יריחו "יריעו כל העם תרועה גדולה", וכך עשו (שם כ'): "והיה כשמוע העם את קול השופר ויריעו העם תרועה גדולה". יש שאמרו כי גם על פסוק זה נסמך מנהג תקיעת תרועה גדולה בסוף התפילה, לאות שהתקבלו התפילות וזכרון השופרות לפני המקום ברוך הוא, כשם שבכיבוש יריחו בעת שתקעו תרועה גדולה התקבלה תפילתם ונפלה חומת העיר תחתיה (מקראי קודש, ראש השנה סימן י"ט, בשם הגר"י פרעלא, ע"ש עוד).

**תקיעה להודיע שהסתיימו התקיעות:** אולם, באשכנז לא נהגו כן, ויש מנמקים זאת מפני שאין להוסיף ולתקוע בשופר תקיעות שאינן מיועדות לקיום מצוות תקיעה (עיין ט"ז שם ס"ק א'). ברם, נוהגים להאריך את התקיעה האחרונה של סדר התקיעות, הלא היא "תקיעה גדולה" (ראה משנה ברורה שם ס"ק א' בשם המטה אפרים). המקור למנהג זה הוא במנהגי המהרי"ל שאמר, כי נוהגים להאריך בתקיעה האחרונה, כדי להודיע לציבור שהסתיימו התקיעות, כשם שבסיום מעמד מתן תורה תקעו תקיעה ארוכה להודיע שהסתלקה השכינה.

כוונת הדברים היא, כי התקיעה הארוכה נועדה לסמן שהסתיימו התקיעות, כדי שידע הציבור שהגיעה העת לומר את הפסוק "אשרי העם יודעי תרועה" (פירוש עץ יוסף על אוצר התפילות, עיין ספר הזכרון יד אהרן עמוד של"ד מה שהרחיב בעניין הרב מ. שפילמן). טעם זה הולם את המנהג לתקוע תקיעה גדולה בסיום התקיעות הראשונות ["תקיעות דמיישב"] לפני תפילת מוסף. אך בפוסקים (מטה אפרים ומשנה ברורה) לא הוזכרה תקיעה גדולה כי אם בסיום כל התקיעות, אחר תפילת מוסף. בתקיעה שבסוף התפילה אין את הטעם הנזכר, שהרי אין אומרים פסוקים מסויימים בסוף התפילה, אלא טעמה הוא כעין מה שכתב הט"ז הנזכר לעיל, בדברי רב עמרם גאון.

**תקיעה זכר למקדש:** יש מי שכתב טעם נוסף ל"תקיעה גדולה" - זכר למקדש. בדף כו/א למדים כי בבית המקדש תקעו בראש השנה בשופר ובשתי חצוצרות, אך "שופר מאריך וחוצרות מקצרות, שמצוות היום בשופר". כלומר, תקיעת השופר הוארכה יותר מתקיעת החצוצרות כדי להודיע שמצוות היום היא תקיעה בשופר (כך משמעות רש"י ד"ה שופר מאריך). כזכר למעשה מקדש אנו מאריכים בתקיעה האחרונה (עיין הררי קודש, על המקראי קודש שם, הערה 1).

דף כו/א שאין קטיגור נעשה סניגור

### האם ראוי להמנע מלבישת טלית מוזהבת?

בגמרתנו אנו למדים את הכלל הידוע "אין קטיגור נעשה סניגור".

אין לתקוע בשופר העשוי מקרן פרה, מפני שישראל חטאו בחטא העגל. כלומר, אין ראוי להתקין את השופר, סנגורם של ישראל, מקרן פרה, שבכך מזכירים את חטא העגל. כמו כן, ביום

מיועדים המכנסים. זה אומר בכה, וזה אומר בכה, בעוד שניהם לוטשים עין אל היהלומים המצורפים אליהם.  
לא רק ביהלומים גופם חשקה נפשם. היה זה האיות הראשון הברור שנשלח מאת אביהם, את מי מהם הוא מיעד לתפקיד בכיר בממלכת העסקים שלו, והדי הויכוח שניטש ביניהם, עלו ויצאו מביתם, ותהום כל העיר. האחד טען כי הוא סוחר יהלומים, ואחיו אינו מבין בהם מאומה. השני טען, כי ביהלומים אמנם אינו מבין, אך במכנסיים... הן יצא לו שם של מומחה לגזירה ולתפירה. שב הראשון וטען...

**חניבים** היו שני האחים על תושבי המקום, ולקראת ערב היו כל המעורבים בנידון תוהים אל מול המכנסיים שנתלו לראווה בחצר הבית, לאמר, מי האיש אשר יצליח להכריע בין שני האחים, שניהם אהובים ונחמדים, אך של מי המכנסיים?  
**בשעת** לילה מאוחרת, כבר התארגנו במקום אנשים טובים לחלוקת שתייה ומזון לסקרנים הרבים, והיו שאף ארגנו התרמה מיוחדת לשם כך. השעות נקפו, ופתרון - אין. לאחר חצות ליל כבר נפרשו מזינים ושמיכות סביבות הבית. אנשים סירבו לעזוב את המקום, עדי יוכרע הדין המרתק. המכנסיים כבר נעטפו ביד אוהבת בניילון, כדי שלא יפגמו מן הקור ומן הטל, ומרחוק, נדמה המקום כאתר תיירות פסטורלי, על שלל הנרות שהדליקו אנשים כדי להאיר את סביבותיהם. איש לא ידע כיצד יסתיים האירוע.

**עם** אור ראשון פקח את עיניו שכן קשיש, הביט בתדהמה מחלון ביתו במחזה, וניגש לברר על מה המהומה. מתנדבים רבים עמלו לסבר את אזניו בשפת אמו, כי הגיעו מכנסיים מן האב העשיר, בתוכם אוצר יהלומים, והמכנסיים אף מסמלים את מעמד הבכורה של מי מהבנים שיזכה בהן.  
- **"איני** מבין אתכם", לחש הקשיש, וביקש לזמן אליו את שני הבנים. הללו הגיעו אליו יגיעים ומותשים, "אחים יקרים, אנא מדדו את המכנסיים, ותראו למי הם מתאימים..."

**תשואות** הקהל למראה האח הכחוש והצנום מבין השניים, לא הותירו מקום לפקפוקים. המכנסיים הלמו אותם. אחיו, עב הכרס ורחב הגרם, לא ניסה אפילו למדוד אותם. הבחירה היתה ברורה. המכנסיים שלו. היהלומים שלו. לו הבכורה. כל טענה מאזרה שהועלתה בשעות הארוכות שחלפו מאז הגיעו המכנסיים מן האב, נגוזה ונעלמה, ושניהם קיבלו את ההכרעה, כאיש אחד בלב אחד.



במסכת שבת (פח/ב) נאמר: אמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם! מה לילד אישה בניינו?  
אמר להן: לקבל תורה בא.

אמרו לפניו: תומדה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה זורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם?... תנה הודך על השמיים! אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: החזיר להן תשובה! אמר... תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה, "אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים". אמר להן (למלאכים): למצרים ירדתם? לפרעה השתעבדתם? תורה למה תהא לכם? שוב מה כתיב בה - "לא יהיה לך אלהים אחרים". בין העמים אתם שרויין שעובדין עבודה זרה! שוב מה כתיב בה - "זכור את יום השבת לקדשו". כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכין שבות? שוב מה כתיב בה - "לא תשא". משא ומתן יש ביניכם! שוב מה כתיב בה - "כבד את אביך ואת אמך". אב ואם יש לכם? שוב מה כתיב בה - "לא תרצח לא תנאף לא תגנוב", קנאה יש ביניכם, יצר הרע יש ביניכם!

מיד הודו לו הקדוש ברוך הוא...



אל יטען איש מישאל: "התורה ארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים, איני מסוגל!".



אמת, ארוכה היא ורחבה, אין לשער את עמקה. אבל... היא נכתבה לפני אדם!

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 474 בני ברק, ספס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

## בברכת התורה, העורך

## פנינים

דף כה/א אתם אפילו שוגגים

### כנים שוגגים ומזידיים

אמר רבי מרדכי מקומי: אם את הפסוק "אשר תקראו אותם", דרשו חז"ל - "אתם אפילו שוגגים אתם אפילו מזידיים", על אחת כמה וכמה שאת הפסוק "בנים אתם לה" אלוקים", שנאמר בו אתם במפורש, וודאי שיש לדרוש "אתם אפילו שוגגים אתם אפילו מזידיים"...

דף כו/ב השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך... שקול יהבך ושדי אגמלא:

### השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך

למה הדבר דומה? אמר המגיד מדובנא: לאדם שהלך בדרך ומשא על כתפו. לפתע חלפה עגלה רתומה לשני סוסים. נפנף לעגלון, והלה עצר לו והעלהו.

**בעודם** נוסעים, ראה העגלון והנה עדיין משאו של היהודי מונח על כתפו.

- אחי, מדוע לא תניח את המשא על רצפת העגלה? - **הלא** תבין. די לי שאני מעמיס את עצמי וכובד משקלי על העגלה, אינני חפץ להעמיס עליה גם את כובד המשא... **והנמשל**, מובן...

דף כז/א ציפהו זהב במקום הנחת פיו פסול

### צדקה אינה מספקת

בגמרתנו מבואר, כי שופר שצופה בזהב במקום שבו מכניסים אותו לפה - פסול לקיום מצוות תקיעת שופר.

**דרש** רבי יהושע מדז'יקוב:

**הגמרא** אומרת "ציפהו זהב במקום הנחת פיו - פסול".

**עלול** אדם לחשוב, כי בקיימו מצוות צדקה הוא פוטר עצמו ממצוות תלמוד תורה, שהרי נותן הוא צדקה די והותר.

**אך** לא כך הם פני הדברים: אי אפשר לצפות בזהב, בצדקה, ב"קניקום הנחת פיו", חלף לימוד התורה... גם יקיים צדקה וגם ילמד תורה ואז ירבה שכרו עד למאד (ילקוט הגרשוני, עקב).

דף ח/א, י"ב, כז/א בתשרי נברא העולם

### גם גוים נידונים בראש השנה

הר"ן (ר"ה ג/א מדפי הר"ף) מקשה מדוע לרבי יהושע הסובר שבניסן נברא העולם, א' בתשרי הוא יום הדין? הר"ן מיישב שיום זה נקבע ליום הדין מפני שהוא סמוך ליום הכיפורים שהוא יום סליחה וכפרה, ולכן קרוב אדם לזכות בדין. עניין זה מחסדי ה', אומר הר"ן, והנה לטעם זה, רק ישראל נידונים בא' בתשרי, כמובן.

**ברם** לרבי אליעזר אין תימה בכך שבא' בתשרי נידונים כל העולם, שכן כיוון שבא' בתשרי נברא העולם, הרי שבא' בתשרי נדון אדם הראשון ולפיכך - אף זרעו נידון ביום זה. וכמובן, הן גוים הן יהודים.

**לאור** זאת מתפרשים היטב דברי התפילה לראש השנה: היום הרת עולם - כרבי אליעזר - ולפיכך - הוא יעמיד במשפט כל יצורי עולמים... (ש"ת זכרון יוסף, או"ח סימן י"ג).

הכיפורים הכהן הגדול אינו נכנס לקדש הקדשים עם שמונת בגדי הכהונה אלא עם בגדי לבן, מפני שבשמונת בגדי הכהונה יש זהב ואין קטיגור נעשה סניגור - העגל נעשה מזהב, ואין ראוי להכנס בבגדי זהב לקדש הקדשים כדי לכפר על בני ישראל.

**שני סייגים לכלל "אין קטיגור נעשה סניגור"**: האם כלל זה תקף בכל מקום? לא! הא ראייה, שבעבודתו בבית המקדש בכל ימות השנה, לובש הכהן הגדול את שמונת בגדי הכהונה, אף על פי שהוא מקריב קרבנות הבאים לכפרה על ישראל. גמרתנו מבהירה, כי רק בעבודות הנעשות "לפני ולפנים" יש להשמר מפני העלאת קטרוג על ידי הזכרת חטא העגל. תפילה בקדש הקדשים היא "לפני ולפנים", במקום הכפורת שם שורה השכינה, וכן תקיעה בשופר נועדה להעלות את זכרון ישראל ולהכניס את תפילותיהם לפני ולפנים. זאת, ועוד: אין כלל זה אמור אלא בדברי נוי וקישוט, כגון, בגדי הכהונה וכן השופר הנחשב דבר נוי, כי מתהדרים בקולו הנאה (המאירי).

**טלית מוזהבת**: אכן, הריטב"א בסוגייתנו כותב כי ביום הכיפורים אין צורך להמנע מלבישת טלית שעטרת זהב לראשה, מפני שאין זה "לפני ולפנים". כה דבריו: "וטלית מצויצת שהיא מוזהבת, מותר ללבוש ביום הכיפורים, דהא ודאי לחוץ דמי".

**כהן שהרג, לא יברך ברכת כהנים**: והנה, במסכת ברכות (לב/ב) מבואר, כי כהן שהרג לא יעלה לשאת את כפיו לברכת כהנים. בעלי התוספות (יבמות ז/א ד"ה שנאמר) כותבים כי טעם הדבר הוא משום שאין קטיגור נעשה סניגור, ואין ראוי שאדם שנטל נפש בידיו, ישא את ידיו כדי לברך את העם [ע"ש שדרשו כן מן הפסוק "ובפרשכם כפיכם אעלים עיני מכם גם כי תרבו תפילה אינני שומע, ידיכם דמים מלאו"]. התמיהה המתבקשת היא, וכי ברכת כהנים מוגדרת כעבודה פנימית בבית המקדש? שאלה זו תקפה גם לגבי הנאמר בתלמוד ירושלמי (סוכה, תחילת פרק ג'), כי לולב גזול אינו ראוי למצווה, מפני שאין קטיגור נעשה סניגור - וכי מצוות לולב מוגדרת כעבודת בית המקדש? יש, איפוא, להבין ולהעמיד דברים על תילם, באלה מקרים תקף הכלל "אין קטיגור נעשה סניגור".

**ההבדל בין הקטיגורים**: ובכן, החיד"א (דברים אחדים, דרוש י') מסביר, כי יש להבדיל בין מצווה המתבצעת באמצעות הקטיגור בעצמו, לבין מצווה שאופן קיומה מזכיר את הקטיגור. לאמר, לולב הגזול, הוא עצמו קטיגור, כי בו בוצעה העבירה. כמו כן, כהן שרצח, ידיו הן קטיגור שאין כמותן. הללו בכל מקום אינם ראויים לשמש כסנגורים. ברם, הזהב שבבגדי הכהן הגדול וקרן פרה, אינם אלא מזכירים מעשה עבירה, אך לא בהם גופא נעשתה העבירה, לפיכך עליהם חל הכלל, כי רק בעבודות הנעשות "לפני ולפנים" אין להשתמש בהם.

**כתיבת סידור על ספר עבודה זרה מחוק**: ראוי לציין, כי אף על פי שכך הוא מעיקר הדין, מכל מקום מצאנו כי משום "אין קטיגור נעשה סניגור" נהגו להמנע מדברים שאינם "לפני ולפנים", גם כשגוף המצווה אינו קטיגור. דוגמה לדבר: בהגהות מימוני (הלכות עבודה זרה פרק ז') כתב בשם רבי יהודה החסיד, כי "ספרי עבודה זרה, אפילו שמחוקם, לא יכתוב עליהם דברי תפילות ותחנונים, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור" (וראה בספר עניינו של יום פרק כ"ז).

**הנשים יכולות להתקטש בזהב ביום הכיפורים**: גם הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל כותב (או"ח סימן תר"ט), כי יש מקומות שנוהגים לא ללבוש זהב ביום הכיפורים, מפני ש"אין קטיגור נעשה סניגור". מעניין לציין, כי רבי עקיבא איגר מוסיף, שמנהג זה נהגו הגברים בלבד, אך הנשים לא נמנעו מלהתקטש בתכשיטי זהב ביום הכיפורים, שהרי בחטא העגל רק הגברים תרמו זהב לעשיית העגל ולא הנשים.

דף כז/ב נתן שופר בתוך שופר

### תקיעת שופר בשני שופרות כאחד

מעשה בבעל תוקע שחיבב את מצוות תקיעת שופר עד מאד, ושני שופרות היו ברשותו, כל אחד מהם יקר לליבו יותר מזולתו ולא ידע להשית עצה בנפשו באיזה מהם יתקע בראש השנה. בהגיע ראש השנה לא עצר בעד עצמו, ויעמוד עם שני שופריו, הניח את שניהם בתוך פיו ו...תקע. האם יצאו השומעים ידי חובת המצווה?

לומדי הדף היומי המעיינים בסוגייתנו יכולים להקיש בעצמם מגמרתנו ולטעון, כי לכאורה קיימת בה הוכחה ניצחת להכריע בשאלה זו.



**הכניס שופר בתוך שופר ותקע:** גמרתנו עוסקת באדם שהכניס שופר בתוך שופר וכך תקע. הכרעת הגמרא היא, כי "אם קול פנימי שמע - יצא. אם קול חיצון שמע - לא יצא". כלומר, אם השופר הפנימי ארוך מן השופר החיצוני, אין השופר החיצוני אלא מְכֻסָּה אך אינו משמש להשמעת קול השופר ולפיכך כשרה היא התקיעה, כי הקול היוצא הוא קול השופר הפנימי בלבד (רא"ש). ברם, אם השופר הפנימי אינו ארוך מן החיצון, נמצא שהקול העולה הוא אור שיהסתגן בין דפנות השופר החיצון לדפנות השופר הפנימי - קול זה הורכב משני השופרות כאחד, והרי נצטוונו לשמוע קול שופר, שופר אחד, ולא קול שני שופרות (תוס' ד"ה אם קול, ורא"ש).

לכאורה, מכאן עולה מסקנה בהירה, כי השומע קול שני שופרות אינו יוצא.

**שני קולות משני שופרות וקול אחד משני שופרות:** אולם, התבוננות קלה מעלה, כי אין להשוות בין המקרים, לפי ששונים הם במהותם; התוקע בשופר הנמצא בתוך שופר ושמע את קול השופר החיצון, הן שמע קול אחד, המורכב משני שופרות. אכן, פסול הוא, כי יש לשמוע קול היוצא משופר אחד ובמקרה דנן הקול נוצר משני שופרות. ברם, המניח שני שופרות בפיו ותוקע, כלום יוצא מפיו קול אחד? הן שני קולות הוא משמיע, קול אחד מכל שופר!

סוף דבר, מה דינו של בעל תוקע זה שתקע עם שני שופרים?

בעל הלכות קטנות (שו"ת ח"ב סימן רע"ה) קובע - לא יצאו ידי חובה, מפני שאי אפשר לקיים מצוות שופר בשני שופרות כאחד.

הנה, ירצה אדם לקיים את מצוות לולב על ידי נטילת שני לולבים, היעלה הדבר בידו? לא! לפי ש"לולב" אמרה תורה. אחד ולא שניים. גם מצוות שופר אין אפשרות לקיים עם שני שופרות, שהרי "שופר" אמרה תורה. נמצא, אומר בעל "הלכות קטנות" שקיום המצווה בשני שופרות אינו אפשרי [דין זה אינו פשוט ונחלקו רבותינו בדבר; עיין מנחת חינוך מצווה שכ"ד אות ג].

**מתכוון לצאת בשמיעת קול אחד:** אמנם, מוסיף בעל הלכות קטנות, אם השומע מתכוון לצאת ידי חובה בשמיעת קולו של אחד השופרות בלבד, יתכן שיצא ידי חובה, מפני שאם אינו מתכוון לצאת ידי חובה בשופר השני, הרי הוא מקיים את המצווה בשופר אחד ומה לי כי הניח שופר נוסף, חצוצרה או דבר מה אחר בפיו, וכשם שהמקיים מצוות ארבעת המינים ומחזיק בידו לולב נוסף שלא לשם מצווה - יוצא ידי חובה [ראוי לציין, כי במשנה ברורה סימן תקפ"ו ס"ק פ"א מדמה תקיעה בשני שופרות לתקיעה בשופר בתוך שופר, ואינו סובר כסברה הנזכרת. אכן, נחלקו בדבר הריב"ש והתשב"ץ, עיין שו"ת תשב"ץ ח"ג סימן שכ"ה ולדעה זו גם אם יכוון לצאת ידי חובה רק בתקיעה אחת - לא יצא ידי חובה].

## "התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

**בדרך, בבית, בעבודה,  
24 שעות ביממה  
מתחברים לשיעור  
המרתק**

להאזנה חייגו:

**073-2951342**

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

## צעילוי נשמת

הר"ר **משה ברוך (בני) המלסדורף** ז"ל  
ב"ר אברהם חיים ז"ל  
נלב' ע"ד' בסיון תשס"ה  
**תנצב"ה**  
הונצח ע"י משפ' המלסדורף שיחיו -  
ת"א, גבעת שמואל



# ארבעה בכרך אחד!

חדש!

מסכתות תענית - מגילה - מועד קטן והגיגה

חדש! - צבע ייחודי

הדפסה מהודרת של דפי הגמרא  
עם אותיות מאירות עיניים  
להקלת הלימוד

- מאורות ההלכה - הלכה לכל יום
- איורים מרהיבים וצבעוניים להמחשה ולהקלה על הלומד (למסכת מועד קטן)
- רקע ייחודי לדפי הגמרא

• מאורות המשנה - משנה מבוארת לכל יום



# להזמנת הגמרא: 1700-500-151

